

Fredagskronikken

Bård Harstad, professor ved Økonomisk institutt, Universitetet i Oslo.

Alexander Cappelen

Bård Harstad

Ola Kvaløy

Katrine Løken

Simen Markussen

Mari Rege

Karen H. Ulltveit-Moe

Bård Harstad

Sertifisering av substitutter

Hvem bruker renest strøm? Forbrukere i vannkraftlandet Norge, eller tyskere som har kjøpt våre «opprinnelsessertifikater»?

● **At vi produserer** ren energi, betyr ikke at vi **konsumerer** ren energi. Når vi skrur på strømmen, eller lader elbilen, så eksporteres mindre strøm til kontinentet. I Danmark går prisen opp, og i Polen fyrer de opp kullkraftverkene. Slik kan vårt forbruk føre til større utslipp i Polen på samme måte som om det var dem og ikke oss som skrudde på strømmen. Logikken holder selv om vi er selvforsynte med ren energi.

For vi er en del av et internasjonalt energimarked der fornybar fortsatt utgjør en liten brøkdel av den totale produksjonen.

For de fleste forbrukere er en kilowatt-time en kilowatt-time, uansett hvor den kommer fra. Elektronene er jo uansett de samme. Om visse forbrukere insisterer på å kjøpe strømmen som er fornybar, så vil andre konsumenter gladelig kjøpe resterende strøm. Slik vil kjøp av «opprinnelsessertifikater» for strøm ikke ha noen reell samfunnsøkonomisk konsekvens på kort sikt, hverken for strøm eller for totale utslipp.

Opprinnelsessertifikater har rett nok privatøkonomiske effekter. Norske produsenter tjener godt på at naive tyske konsumenter vil betale ekstra for opprinnelsessertifikater. Om staten skattlegger disse overføringene, kan inntekten komme hele landet til gode.

Ellers vil ekstraintekten av opprinnelsessertifikater kunne motivere til ytterligere investeringer av fornybar energi i Norge. Noen har påpekt at denne effekten på investeringer er hovedpoenget med sertifikatsystemet. Men nå er det ikke lenger opplagt at vi er tjent med å oppmuntre til ytterligere investeringer i vindmøller, for eksempel, for da kan incentivene raskt kunne bli for sterke gitt at vi mangler naturavgifter og allerede har et europeisk kvotemarked, som jeg argumenterte for i april.

For når Polen produserer kull, må de kjøpe utslippkvoter fra andre produsenter, og disse må da redusere sine utslipp med tilsvarende mengde. Dette er dyrt og øker energiprisen, noe som i sin tur gjør det lønnsomt å bygge ut fjell og fosser selv uten opprinnelsessertifikater.

Det europeiske kvotemarkedet betyr også at totale utslipp fra kvotebelagte sektorer holdes konstant, uansett strømforbruk. Slik kan man argumentere for at hverken norske eller tyske energiforbrukere får saker ytterligere utslipp når de skrur på strømmen.

(La meg her skyte inn at kvotemarkedet i

↑ Når Polen produserer kull, må de kjøpe utslippkvoter fra andre produsenter, og disse må da redusere sine utslipp med tilsvarende mengde. Dette er dyrt og øker energiprisen, noe som i sin tur gjør det lønnsomt å bygge ut fjell og fosser selv uten opprinnelsessertifikater. Her fra Belchatów kullkraftverk. Foto: Kacper Pempel/Reuters/NTB Scanpix

Europa kan justeres om etterspørselen endres, og uansett dekker systemet kun halvparten av EUs CO₂-utslipp.)

Men kvotemarkedet eller ikke: Norsk industri som forbruker energi, har ikke noen «klimafortrinn» i forhold til utenlandsk industri, slik Norsk Industris Stein Lier-Hansen hevdet i DN 18. juni. Ren produksjon medfører ikke rent forbruk så lenge vi er en del av et internasjonalt marked.

Årsaken til at sertifiseringsordningen ikke fungerer, er at for de fleste forbrukere så er ulike strømkilder «perfekte substitutter»: De bytter gladelig kilde om vannkraften alt er blitt gjort krav på av andre.

Av samme grunn blir også sertifisering av palmeolje fånyttet. Hvis Norge insisterer på å kjøpe «bærekraftig» palmeolje, så vil den øvrige palmeoljen bare selges til de mer likegyldige forbrukerne. Jo mer vi kjøper av den «bærekraftig» palmeoljen, desto mer vil andre ende opp med å kjøpe av den ikke-bærekraftige typen. Globalt blir palmeoljen like lite bærekraftig som uten sertifisering.

Også for denne industrien kan en sertifiseringsordning på sikt øke investeringene i den type produksjon som vil bli sertifisert. Hvorvidt slike investeringer er ønskelige for palmeolje, er usikkert, spesielt om det er en fare for at selv ikke-bærekraftige produsenter vil kunne lure til seg sertifisering.

Olje- og gassindustrien har hittil ivret mest for logikken om perfekte substitutter. Derfra høres argumentet at siden energi kan produseres av gass så vel som av kull, så vil mer gass fortrenge kull og dermed redusere globale utslipp.

Men logikken er ikke like vanntett her. For kull er ikke et perfekt substitutt for gass, og slett ikke for olje. I tillegg er en endring i energitilbudet noe helt annet enn en endring i konsummønsteret: Hvorvidt andre produserer mindre kull fordi vi produserer mer gass, vil være avhengig av hvor prissensitiv tilbudssiden er. Denne prissensitiviteten har vi ennå ikke gode tall for.

Logikken om «perfekte substitutter» kompliserer effekten av sertifiseringsordninger. Logikken ligner på argumentene om at vår olje og gass erstatter kull. Rett nok er ikke logikken like vanntett når det gjelder olje- og gass-sektoren, men det er her vi har vært mest tjent med å fremme den.

Debattansvarlig: Vidar Ivarsen
Telefon: 22 00 10 59
Sentralbord: 22 00 10 00
Epost: debatt@dn.no

Hovedinnlegg/kronikk:
Inntil 4500 tegn med mellomrom
Underinnlegg/replik:
Inntil 1500 tegn med mellomrom
Legg ved portrettfoto

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.